

A. L. ...

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ

АХМЕТ

Шығармаларының
а к а д е м и я л ы қ
т о л ы қ ж и н а ғы

БЕСІНШІ ТОМ

Алматы, 2022

УДК 821.512.122
ББК 84 (5 қаз)
Б 20

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Ғылым комитеті

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының
Ғылыми кеңесі ұсынған

OR11465467-OT-21 «Әдебиеттану және өнертану саласындағы қоғамдық сананы жаңғырту жағдайында жаңа гуманитарлық білімді қалыптастыру және инновациялық зерттеулер жүргізу: әлемдік тәжірибе және отандық практика» атты конкурстан тыс нысаналы бағдарлама аясында әзірленді.

«Академиялық басылым» сериясының негізі 2020 жылы қаланған

Идея авторы және жоба жетекшісі:
ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі,
филология ғылымдарының докторы К.І. Матыжанов.

Томның редакция алқасы: К. Матыжанов (жалпы редакциясын басқарған), А. Ісімақова (жауапты редактор), Т. Қыдыр, Ж. Рақыш, А. Ақан, Н. Сәрсек, Н. Елесбай (жауапты шығарушы), Ә. Ахмет, К. Мұстафаева.

Пікір жазғандар:

филология ғылымдарының докторы, профессор Ө. Әбдиманұлы,
филология ғылымдарының докторы, профессор А. Әбсадық.

Ахмет Байтұрсынұлы. Шығармаларының академиялық толық жинағы. Бестомдық. 5-том / Томды құрастырып, баспаға дайындағандар: Матыжанов К.І., Ісімақова А., Рақыш Ж.С., Жұбай О., Мұстафаева К., Сәрсек Н., Елесбай Н., Ахмет Ә. – Алматы: «Brand Book», 2022. – 780 б.

Т. 5 ISBN 978-601-230-109-0

Ахмет Байтұрсынұлы шығармаларының академиялық толық жинағы ғалымның 150 жылдық мерейтойына орай текстологиялық зерттеулер негізінде сараланып, мазмұндық, мәтіндік, құрылымдық тұрғыдан толықтырылып шығарылып отыр.

Академиялық жинақтың бесінші томында ғалымның мақалалары, мұрағат құжаттары, фотосуреттері топтастырылған.

УДК 821.512.122
ББК 84 (5 қаз)

ISBN 978-601-230-109-0

© М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, 2022

МАЗМҰНЫ

МАҚАЛАЛАР	5
Киргизские приметы и пословицы	7
Корреспонденция (От нашего корреспондента)	
Бистамакская волость, Актюбинского уезда	12
Тағы да народный сот хақында	15
Фельетон: Қазақ өкпесі (<i>Кесек әңгіме</i>)	21
Тағы да жер жайынан	24
Қазақ пайдасындағы жерді алу турасындағы низамдар мен бұйрықтар	28
Қазақ һәм 4-ші дума	35
Аз уақытта көп білу жолының басы	39
Жазу тәртібі	42
Шаһзаман мырзаға	50
«Қазақша сөз жазушылар диқатына» сөз жазушыға	60
Оқыу жайы	68
Орысша оқыушылар	73
Қазақша оқыу жайынан	77
Отзыв Байтурсунова о рукописи руководства к преподаванию казакского языка русским, составленного т. Косивцовым	81
Заключение О ходатайстве Джетысуйского ГИКа о переименовании г. Алма-Ата в «Алматы и уезд «Алматинским»	84
Бес мың десятина жер	87
Білім жарысы	91
Бас қосу турасында	96
Көшпелі һәм отырықшы норма	100
Жазу мәселесі [<i>Шәкәрім ақсақалға жауап</i>]	104
Жазу мәселесі (<i>Ғ. Мұсаға жауап</i>)	108
Шаруа жайынан	112
Земство	116
Ауру жайынан	121
Жауап хат	126
Білім жарысы хақында	132
Уақ қарыз	134
Егін егу	139
Жер жалдау жайынан	142
Бас қосуға рұқсат берілмеді	147
Орыс «мейірманшылығы»	150
Орынбор. 13-нші октябрь	151
Бас қосу	157
Алаш азаматтарына	159
Мұсылмандар үшін Петербурда болатын кеңес жиылысы	162
«Аңдаспаған мәселе» турасында	166
Губернатор өзгерілуі	168
Досмайыл қажыға ашық хат	171
Қазақ һәм түрлі мәселелер	178

Бастауыш мектеп.....	183
Мектеп керектері.....	189
Соғысушы патшалар.....	194
Бұ заманның соғысы.....	199
Алашқа.....	204
Шаруалық өзгерісі.....	207
Шаруалық өзгерісі (VIII).....	261
Дәйекші.....	266
Қазаққа ашық хат (<i>мал есебі туралы</i>).....	267
Торғай һәм Ырғыз үйезінің халқына!.....	270
[Көңіл айту].....	273
Қазақ халқына (<i>Есеп алу тарихы</i>).....	274
«Азамат» серіктерінің жалпы жиылысы.....	277
Шура-и ислам.....	279
Алаш азаматтары!.....	282
Еркін дала.....	284
Наш ответ докладной записке, напечатанной в № 125 «ЗАРЯ» от 5 сент. с. г.	287
Революция и киргизы.....	294
Еще о голоде в Киргизии.....	300
Просвещение и голодовки.....	304
У культурного очага (<i>К открытию «Дома печати»</i>).....	309
Первый Всекиргизский съезд работников по народному образованию.....	313
Малярия (<i>безгектің бір түрі</i>).....	316
Салық жұмысы туралы.....	319
Октябрь өзгерісі – еңбекшілер жұртшылығының жемісі.....	322
Қазақша жазыу тақырыпты жаңа ережелер.....	325
Баспа хәріптерді түзету мәселесі.....	329
Енді қазақ демей болмайды.....	334
Баулыу мектеп.....	336
«Қазақстан» мен «Қазағыстан» тұралы.....	343
Жоқшыға дерек.....	346
Өрбу.....	350
Түрікшілер құрылтайы.....	353
Түзетілген әріп.....	363
Дыбыстарды жіктеу тұралы.....	369
Ана тілінің әдісі.....	378
Жалқылау (айырыңқы) әдіс.....	388
Қай әдіс жақсы?.....	400
Сәбійтке жауап.....	411
Емле тұралы (<i>қысқартылып басылды</i>).....	414
БАЯНДАМАЛАР, ТЕЗИСТЕР.....	427
Учредительный съезд советов Киргизской (Казакской) АССР.....	429
Қазақ білімпаздарының тұңғыш сійезі.....	432
Әліббій тақырыбты Ақметтің байандамасы.....	437

Первый Всесоюзный съезд 26 февраля - 5 марта 1926 года.....	452
Тезисы о терминологии на тюркских языках	470
Байтұрсын ұлы Ақыметтің араб әліббесін жақтаған байандамасы.....	475
МҰРАҒАТ МАТЕРИАЛДАРЫ.....	493
Прошение.....	500
Жизнеописание	516
Заявление т. Ахмета Байтұрсунова	520
1921 жылы Ахмет Байтұрсынұлының өз қолымен толтырған жеке іс-парағы	524
1924 жылы Ахмет Байтұрсынұлының өз қолымен толтырған жеке іс-парағы	533
Ахмет Байтұрсынұлының Ленинге жазған хаттары	543
Дорогой товарищ Ленин!.....	549
Товарищу Ленину В.И.....	561
К тезисам по «национальному и колониальному вопросам» тов. Ленина.....	569
Қазақ халық білім беру институтының (КИНО) жергілікті комитетіне №8 А.Байтұрсынұлының берген түсініктемесі	572
№8 Месткому при Казинституте	576
КАЗ. ИНПРОС.....	580
ФОТОСУРЕТТЕР	581
ҚОСЫМШАЛАР.....	599
Есімдер көрсеткіші	749
Жер-су атаулары	758
Ру атаулары.....	763
Сөздік.....	765
Пайдаланылған әдебиеттер.....	767
Шартты қысқартулар.....	770
Түйіндеме.....	771
Резюме.....	773
Summary	775

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ

АХМЕТ

Шығармаларының академиялық толық жинағы

БЕСІНШІ ТОМ

Дизайнер Б. Серікбай
Беттеген А. Жұмағалиев

Басуға 18.10.2022 ж. қол қойылды.
Қағазы офсеттік. Қаріп түрі «Times New Roman».
Пішімі 60x90^{1/16}. Баспа табағы 48,75.

ЖШС «Brand Book» баспаханасында басылды